

Bygherremanifest

Dette manifest danner ramme for, hvordan professionelle bygherrer tager stilling til og implementerer FN's verdensmål for bæredygtig udvikling i deres aktiviteter

Den professionelle bygherre har i forlængelse af sin særlige rolle et vigtigt ansvar for at bidrage til en mere bæredygtig udvikling af byggeri og anlæg. Det sker gennem bygherrens planlægning, indkøb og gennemførelse af bygge-, renoverings-, nedrivnings- og anlægsprojekter samt i den efterfølgende drift. I kraft af sin position har bygherren desuden en unik mulighed for at stille ambitiøse **krav til samarbejdspartnere**. Dermed er bygherrer og deres interessenter med til at forme den retning, som bygge- og anlægsbranchen bevæger sig i, og at det sker på baggrund af bygherrens værdier og prioriteringer på tværs af dennes projekter, bygninger og anlæg i hele deres livscyklus.

Den professionelle bygherre skaber de fysiske rammer for menneskelig aktivitet, og kan derfor gøre en afgørende positiv forskel i forhold til bæredygtighed. Bygherren har afgørende indflydelse på forhold som menneskers sundhed, komfort, trivsel, indlæring, produktivitet og sameksistens. Derudover er bygherrer ansvarlige for betydelige økonomiske aktiviteter og værdier i samfundet, herunder investeringer, beskæftigelse og nationalformue. Den professionelle bygherre har således en enestående mulighed for at koble samfundsansvar til udvikling af forretningsmodeller inden for byggeri og anlæg, herunder også for at indfri brugernes stigende forventninger til, at produkter og fysiske rammer er frembragt på en ansvarlig måde.

Den professionelle bygherre er gennem sine bygge- og anlægsaktiviteter og den tilhørende drift også ansvarlig for et væsentligt aftryk i forhold til klima og miljø samt trækket på klodens ressourcer.

I forbindelse med opførelse og drift af bygninger og anlæg er der således, især i velstående lande som Danmark, et overforbrug af begrænsede ressourcer samt betydelige udledninger af drivhusgasser, som er til stor skade for klimaet.

BYGHERRENS MANIFESTATION

Bygherreforeningen har med baggrund i FN's 17 verdensmål og de underliggende delmål udarbejdet en række pejlemærker, som den professionelle bygherre kan tage afsæt i. Pejlemærkerne kan bruges som udgangspunkt, når bygherren skal vurdere sine egne muligheder for at påvirke de problematikker, som verdensmålene er et udtryk for, samt til at definere egne målsætninger for at bidrage til en bæredygtig udvikling. Pejlemærkerne er således en oversættelse af de enkelte verdensmål til bygherrens univers, som er samlet i et **manifest**.

Bygherreforeningen har desuden udvalgt og markeret målene #3, 7-9, 11-13 samt 17 som særligt oplagte pejlemærker for bygherrer at starte med at overveje. Her peges i særlig grad på behovet for klimaindsatsen (mål #13), som både på globalt og nationalt plan ses som en grundlæggende udfordring, og samtidig har en afsmittende effekt på en række af de øvrige mål. Men grundtanken er, at man som bygherre på sigt forholder sig til alle målene, sætter dem i forhold til egen organisation og forsøger at vurdere sammenhænge og afhængigheder mellem de forskellige mål og delmål, for dermed at komme hele vejen rundt om prioriteringen af egne muligheder.

Bygherremanifestet er også tænkt som et fælles forståelsesgrundlag på tværs af bygge- og anlægssektoren, og skal dermed bidrage til at tydeliggøre de krav, kriterier og forventninger, der er nødvendige i dialogen mellem bygherren og aktørerne i leverancekæden. Målet er således at opfylde de krav, der er stillet ud fra de aktuelt definerede mål.

1. udgave – Januar 2020

UDVALGTE VERDENSMÅL

3 SUNDHED OG TRIVSEL

Bygherren skal varetage brugernes sikkerhed og sundhed samt komfort og trivsel. Gennem god planlægning skal bygherren forebygge negative sundhedseffekter af udførelsen og brugen af bygninger og anlæg i drift ved at fokusere på universelt design, sikkerhed, miljørigtige materialer, optimale indeklimaforhold og skabelse af gode rammer for tryk og trivsel.

7 BÆREDYGTIG ENERGI

Bygherren skal i sine bygninger og anlæg bidrage til grøn omstilling gennem energieffektivisering, anvendelse og evt. produktion og lagring af vedvarende energi, samt valg af materialer, der er fremstillet energimæssigt bæredygtigt. Det kan ske gennem optimering af design, brugerinddragelse samt veltilrettelagt drift af bygninger og anlæg – herunder hensyntagen til indlejret energi og livscyklus for de valgte løsninger, samt mulighederne for samspil med kollektive energisystemer.

8 ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

Bygherren skal gennem sin arbejdsmiljøpolitik sikre, at rammerne for arbejdet udformes, så alt nedrivnings-, bygge- og anlægsarbejde kan gennemføres sikkert og sundhedsmæssigt ansvarligt og så nedslidning af medarbejderne undgås. Gennem ledelsesmæssigt fokus på godt arbejdsmiljø, samt ordnede løn- og arbejdsvilkår, opnås erfaringsmæssigt bedre produktivitet og ressourceudnyttelse samt højere kvalitet i bygge- og anlægsarbejdet uanset produktionssted.

9 INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR

Bygherren skal gennem sin økonomiske aktivitet bidrage positivt til, at der udvikles nye løsninger i bygge- og anlægsbranchen. Dette kan ske ved at efterspørge fremtidssikrede løsninger inden for byudvikling og tilhørende infrastruktur, bæredygtig produktion af materialer, genbrug/genanvendelse, herunder begrænsning af unødigt transport af materialer og restprodukter, samt ved at fremme anvendelsen af ny teknologi.

11 BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

Bygherren skal med sine bygninger og anlæg bidrage til bæredygtige rammer for menneskelig aktivitet og biodiversitet og samtidig bidrage til en positiv by- og landskabsudvikling. Det kan ske gennem ansvarlig planlægning, optimering af eksisterende bygningsporteføljer, opførelse af bygninger og infrastruktur af høj teknisk og arkitektonisk kvalitet, ansvarlig bruger- og borgerinddragelse samt gennem at skabe rammer for trygge og inkluderende fællesskaber med en høj grad af diversitet og hensyntagen til forskellige indkomstgruppers muligheder.

12 ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

Bygherren skal efterspørge bæredygtige, holdbare og byggbare løsninger, der baserer sig på mindst muligt resourceforbrug og spild samt højest mulig regenerering. Vigtigt er også fokus på bygninger og anlægs design og livscyklus ift. adskillelse, genbrug/genanvendelse og bortskaffelse i et cirkulært økonomisk perspektiv. Ligeledes skal bygherren sikre sig ansvarlige produktionsforhold, bl.a. gennem krav til leverandører.

13 KLIMA-INDSATS

Bygherren skal gennem beslutninger og indkøb tage stilling til de klimarelaterede konsekvenser af sine bygge- og anlægsprojekter gennem hele deres livscyklus. Der skal vælges løsninger ud fra klimapåvirkning, herunder særligt udledning af drivhusgasser, samt løsninger, der sikrer modstandsdygtighed overfor klimaforandringer. Dette kan ske ved at efterspørge arkitektur og fysiske rammer, der fremmer hensigtsmæssig drifts- og brugeradfærd, har effektive belysnings-, opvarmnings- og afvandsningsløsninger, og som spiller sammen med klimavenlig infrastruktur. Derudover kan der suppleres med krav til arbejdstilrettelæggelse i udførelsen, herunder logistik og transport.

17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

Bygherren skal gennem definition af egne målsætninger og gennem sine aktiviteter aktivt fremme samarbejde om opfyldelse af verdensmålene. Dette kan omfatte erfaringsudveksling med andre bygherrer og dialog med myndigheder og brancheorganisationer om udvikling af lovgivning og udbudsbetingelser. Men det omfatter især dialog og samarbejde med værdikæden om kravstillelse og den progression, der skal gøre markedets parter i stand til at opfylde kravene og målene - nu og i fremtiden.

ØVRIGE VERDENSMÅL

1. AFSKAF FATTIGDOM

Bygherren skal stille krav om, at indkøbte materialer til bygge- og anlægsprojekter er udvundet og fremstillet under acceptable ansættelses-, arbejds- og handelsforhold.

2. STOP SULT

Bygherren skal efterspørge vedvarende og bæredygtige løsninger, der ikke medfører negative ressourcetræk på landbrugsjord eller forringer biodiversiteten, og dermed har skadelig effekt på klodens afgrøder og udvinding af fødevarer.

4. KVALITETSUDDANNELSE

Bygherren skal gennem sin indkøbspolitik sikre, at bygge- og anlægsprojekter bidrager til det fremtidige uddannelsesniveau i bygge- og anlægssektoren. Dette kan ske gennem krav til kvalifikationer hos rådgivere, entreprenører og leverandører – og gennem transparente krav til eller frivillige aftaler om lærlinge- og praktikpladser.

5. LIGESTILLING MELLE KØNNENE

Bygherren skal gennem sin arbejdsmiljøpolitik sikre, at rammerne for bygge- og anlægsarbejdet udformes, så alle kvalificerede, uanset kønsidentitet, kan deltage i at løse opgaverne.

6. RENT VAND OG SANITET

Bygherren skal sikre sig, at bygge- og anlægsaktiviteter sker under hensyntagen til grundvandsressourcer og risiko for oversvømmelser. Indsatsen for at sikre rent vand kan involvere vandbesparende løsninger i bygninger og anlæg eller lokal håndtering af regnvand og spildevand.

10. MINDRE ULIGHED

Bygherren skal gennem sin indkøbspolitik bidrage til at sikre retfærdighed i forhold til alle involverede i sine bygge- og anlægsprojekter, herunder at modvirke social dumping. Der kan også i forbindelse med den efterfølgende drift tages initiativer vedrørende integration, der forbedrer marginaliserede gruppers adgang til arbejdsmarkedet.

14. LIVET I HAVET

Bygherren skal sikre, at bygge- anlægsprojekter tager hensyn til vandmiljøet og dermed understøtter et rigt dyre- og planteliv under vand. Dette gælder også i den efterfølgende driftsfasen samt i opgaver, som involverer nedrivning og bortskaffelse.

15. LIVET PÅ LAND

Bygherren skal udvise ansvarlighed i forhold til planlægning, opførelse, renovering, drift og vedligeholdelse samt nedbrydning af bygninger og anlæg gennem hensyntagen til økosystemer og biodiversitet.

16. FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

Bygherren skal sikre fair konkurrence om opgaver i bygge- og anlægsprojekter gennem fokus på transparens i udbud, ligebehandling mellem de bydende virksomheder og beslutninger på et sagligt grundlag. Dermed styrkes tillid og retfærdighed i markedet.

